

J E L E N K Ö R.

56. szám

Pest, szombat. Julius 14.

1832.

F o g l a l a t: Magyarország (Felsőgink Innsbruckban. Schönbrunni keresztelés. A' kisgyermekóvó 's nevelő intézetek állapotta Budapesten. Árvai 's horvátországi hír a' magyarodásról. Horváth Elek Kaposvárott. Gáspáry Ferencz †. Pest halotti száma. Gőzhajó juliusi utjai). Anglia (a' felső 's alsóház jun. 25diki tanácskozási). Franciaország (Montalivet tudósítása a' királyhoz. A' Cassatio-törvényszék jun. 29iki ülése 's ítélete Geoffroy 's így a' haditörvényszék illetősége ügyében. Odillon-Barrot szavai velejével. Lafayettenek egy levéltörvénye). Olaszország (Ancona, Bologna 's a' bulla. Maria Luiza kormány-utasítása). Németország (Frankfurt). Törökbirodalom (a' boszniai zavarok vége). Amerika (Veracruz, Calderon, Santana) Elegyhir. Pénzfolyamat. Gabonaár.

MAGYARORSZÁG.

Utazó Felsőgink június 30ikán érkeztek meg délutáni 2 $\frac{1}{2}$ órakor Tyrol anyavárosába Innsbruckba szerencsésen.

Mint előbbi levelünkben említők f. h. 7-dikén délben kereszteltetett meg ünnepélyesen Ferencz Károly főherczeg Ó Fensége újon szülött magzata ifj. Királyunk Ó Fensége 's hitvese, özv. bajor királyné Ó Fensége, Mária bajor kir. herczegné Ómagassága, számos előkelő nemzetség tagjai, az egész diplomatiái test, apostoli követ (nuntius), fényöltözetű gárdák 's a' gyülvongött nép diszes jelentében, a' Schönbrunni császár-palota szertartási teremben; egyházi szolgálatot tőn a' bécsi érsek több püspök 's főpap segéddel; keresztatyja ifj. Királyunk volt, 's a' herczeg-kisded Ferdinand, Miksa, és József nevet kapott; a' szentség fölvétele után nem sokára körudvarlás (cercie) volt, melly közben Ferencz Károly Ó Fensége a' diplomatiái test, 's az udvariak örömdyvelésöket fogadá el. Egyébiránt a' fenséges anya 's kisdede 7 's 8iki orvosi jelentések után a' környülményekhez képest kívánt egészségük.

Ujabb orvosi tudósítások után a' fenséges anya szerencsésen átesvén a' tej-lázon (Milchfieber) nyugalmasan tölti éjeit és szemlátomást üdül.

Budapest: Előttünk fekszik a' magyarországi „négy első kisgyermek-óvó és nevelő intézetekről,“ azoknak jelen állapotjuk, jövedelmeik 's költségeikről szóló legelső nyilvános tudósítása az ezen intézeteket honunkban megkezdett egyesület igazgatóságának (igazgató: Korompai gróf Brunszvik Theresia); nyomtatva

Pesten Beimelnél 1832 4. 24 l. Első képzete illyes intézeteknek Angliában vevé eredetét, azon országban t. i., mellyet mindig legelőli kell nevezni, valahányszor felvilágosodott 's vallásos emberszeretető igyekezetekről 's azok szerencsés sikeréről van szó. Csakhamar megismerték ott az illyes intézet hasznát, javát, kivitele módját 's most csak tiz év leforgotta után csupa önkényti adakozásokból 11 ezer-nél több kisedővő iskola áll már ott fen. Ugyan is lehet e szivrehatóbb valami azon tapasztalásnál, midőn a' szegényebb, alacsonyabb sorsu emberek nagy része, kiket a' Teremtő ugyanazon ész- és szivajándékokkal ruháza fel mint másokat, csak azért aljasodik el annyira, süllyed el olly mélyen, merül bünbe 's válik a' hazának gyalázatterhére: mivel az gyermekségi gyöngéd korában, hivalkodás, henyesség vásottság 's minden rossz példának jutván martalékul, a' józanabb, nemesb élet becsét és mibenlétét ismérni nem szokta. Megelőzi az erkölcsi nevelés az oktatást, 's legelősi, legszükségesebb amabban is, a' gyermeket rosztól megóni. Illy czéllal 's minthogy erre az alabbrendű emberek rendszerint nem ügyelnek, nem ügyelhetnek: valóban szent és emberszerető gondolat vala magányos (privát) egyesületek által olly intézeteket szerkeztetni, mellyekben a' szegényebb, alacsonyabb, legaljasabb pórrrend gyermekei jámbor és kiművelt emberek társaságába és szüntelen felvigyázata alá vétessenek 's tőlök a' jónak, igaznak és szépnek legelső, legszükségesebb elveit vegyék. Itt egy téres, világos, szellős, és egészséges lakban, mellyhez szabad-égalatti játékhely is járul, 150—200 kis gyermek napestig derülten együtt mulat, az idősb ta-

nítja az ifjabbat (Bell-Lancasteri mód szerint), 's mindnyájan az ügyelők 's ügyelőknek, tanítók 's tanítónék vezetése alatt a' vallásos, erkölcsiségben 's mindennemű hasznos ismeretek elemeiben gyarapulnak, idővel legalább is becsületes, jólelkű, írni és olvasni tudó cselédké, vagyha többre 's kellőre idomulnának, még segéd nevelőkké 's oktatókká is kisebb helyeken és osztályuaknál, (kikre olly igen nagy a' szükség) válandók. — Egy illyes intézetet hazánkban a' nemes, ritka műveltségű 's lelkesedésű gróf Brunsvik Theresia pendíte legelőször meg 's aláírást kezdvén 1828ban február 12ikén, mint f. Királyunk születés-napján, 1830 júniusa 30. dikaig, (meddig t. i. e' tudósítás terjed), már kétszáz adakozó 's egyesületi tag részvételit nyeré meg, melly által nem csak itt helyben, (Budapest) 4, 's az egész ausztriai birodalomban mindöszve, három év leforgása alatt, már 33 óvó-iskolája virágzik, hanem figyelmét már egy, a' tanítók és tanítónék, felvigyázók és felvigyázónék művelésükre 's formáltatásokra alkotandó példaiskolára (Musterschule) is fordíthatá. — Összes jövedelmi és költségi ezen intézeteknek a' fenirt idő alatt (1828 febr. — 1830 júniusig) 7,474 frt. 12 $\frac{1}{2}$ xrt tesznek pengő pénzben; jövedelmei adakozásokból — melyek közt fels. ifjabb Királyunk 's fens. Ná d o r n é n k kegyes adományik főkép nevezendők — gyűjtögetésből, játékszini 's hangászati előadásokból 's az olly igen ajánlatosnak látszó centumviri (v. választott polgárrá-léti) levelek esvényeiből folytak; kiadásai közül csak a' budapesti négy intézetre tetteket jeleljük ki, melyekből a' legelőbb, u. m. 1828 júniusa elsőjén, megnyitott krisztina-városira (Budán legnagyobb gyermekszám 185) költ 1506 for. 2 xr pengő; a' felső-városira (Budán, legnagyobb gyermekszám 95) 770 frt. 18 xr. pengő; a' vízi-városira (ismét Budán, legn. gy. sz. 80) 873 frt. 43 xr. p. p.; végre a' leopold-városira (Pesten, 3koronautza, Eisenfeld-ház; legn. gysz. 195) 936 frt 55 $\frac{1}{2}$ xr. p. p. E' költségek előábrázoltából, 's a' tudósítás egyéb helyeiből, mint szinte az e' tárgyban megjelent értesítő munkácskákból bővebb isméretet 's utasítást nyerhetni az intézet belső

értékiról 's folyamáról. Nincs kétségünk, hogy e' nagy hasznu intézetekben a' magyar nyelv szükséges taníttatására is fordíttatik elegendő gond 's így minden okkal 's a' legnagyobb szíveséggel bátorkodunk azokra fordítani a' hazafiak 's hazai törvényhatóságok 's minden emberbarát pártfogó figyelmét, erős hiedelműek lévén a' felől, hogy munkás ügyekeztek az egész hazára 's emberiségre teljes foganatú leend 's hazai tőkébe 's így nemzeti-ségünkbe oltandó szaporíttatások 's célirányos rendeltetésök által nem csak menedékeiké 's gyámaikká válnak elárvelt 's ügyefogyott honi csemetéinknek szükséges és hasznos ismeretek szerzésére, hanem biztos kalauzokká is lelkes oktatók 's ügyes nevelők képzésére úgy, hogy csüggedetlen hatások által ezekre nézve (kiknek hija úgy is ország-szerzte érezhető) nemzeti tekintetben is fogyhatatlan sarjadéktár alapíttassék.

Arvából ezt írják: Ügyekszünk mi is a' nemzeti nyelvet divatba hozni, 's minden kitelhető szorgalommal eddig annyira vittük árvai Urodalmunkban, hogy a' fényítő pöröket már magyarul folytatjuk; de az egész előterjesztést még most eszközteni nem tudjuk illy mostoha helyzetünkben, ha csak pártfogás, segéd kéz, támasz és alkalmas mód nem jut számunkra nem csak test 's lélekben buzgó, hanem hazai nyelvben is született 's nevelt véreinktől 's rokoninktól!

Hasonló örvendetes hírt vettünk a' magyarodásról délszak felől Horvátországból, különösen Lakocsa helység lakosiról a' Dráva mentiben, kiknek öregeik, az előljáróság két esztendei hazafi szorgalma és buzditása után, honi nyelvünköt értik, közép koracsu férfiak 's asszonyaik török, ifjaik 's gyermekeik pedig beszélnek is már, magyarul köszöntenek mindenkit, úgy is fogadnak, úgy társalognak egymás közt, úgy végzik isteni tiszteletüket is; ajkokkal szokásik is változnak, csinosbul az egész, különösen a' tisztaságra nézve, 's munkásodik eddigi léhasága helyett. Már ha illy tovaságu részeken is foganatra sikerül az országos ohajtás, kétkedhetni e alaposan mennélelőbbi nemzetisedésünkön? kivált ha annak eszközlésében tehetsége sze-

rint iparkodnék minden egyházi 's világi elöljáró!

Kaposvár jul. 25.: T. Somogy vgye Rendei 's Karai mint a' kaposvári Gymnasium alapítója annak igazgatójává T. T. Horváth Elek urat négy év előtt kinevezvén, mostanában érkezett meg 's a' Junius 18diki gyűlésben hirdettetett ki Ó Felségének azon kegyelmes jóváhagyása, melly által a' nevezett férfiú idézett hivatalában megerősítették több kijött művei által bizonyított tudományos jártasságára nézve. E' fáradhatlan polgártársunkra bátrak vagyunk hazafi társinkat figyelmeztetni, kinek már napfényt látott szerzeményin kívül még következő irományi állanak nyomtatásra készen: Ovidius Heroineise magyarra fordítva. A' Poësis tudományának első része. Eredeti ódák. Plinius 2us válogatott levelei, tudós jegyzetekkel. Hazafiui buzgalmak. Corneille Cidje. A' németujvári ostrom és Szápári Péter czimű szomorjátékok 's némelly ifjabbkori munkái: Poémák 's poëtai levelek. Hegyháti szerelmek. Elek keservei Megasz sirhalmanál. Amorok Hymenek; továbbá az emberi szeretet és türedelem (Eckartshausenből) 's többek. — Az említett gyűlést főképp nevezetesi azon rendelés, melly szerint egy választottságra bizatott annak kidolgoztatása: mi módon tehetni a' nem-magyar helységekben nemzeti nyelvünket közönségessé, 's kívánt sikerrel valósíthatni, hogy minden lakosa hazai nyelvű legyen.

K. Kun Félegyháza Julius 7dikén: Mely szomorúság fogta szívünket el e' f. hónap 3dikán nagytiszt. Gáspáry Ferencz alesperes, váczai sz. széki 's több megyei táblabíró, szeretett lelki pásztorunk 5 napi súlyos betegsége 's a' haldoklók szentségeiben részesülte után élte 41ikében történt elhunytán. Benne egy példás életű papot, ügyefogyotti gyámolt, szíves emberbarátot, nyájas társalkodót, széles tudományu, mély belátásu és sok tapasztalásu férfiút, szóval oszlopembert siratunk. Nem csak egyházi megyénk, mellynek jeles dísze vala, érezheti kárát kora eltűntén, hanem honi nyelvünk is, mellynek előmozdításán mi buzgón fáradozott legyen, tanúja több munkái közt a' mult évi hazai uj-

ságlevelekben közre bocsátott jeles készületü versezete is. Ezentul még többet remélhetünk csüggedhetlen szorgalmától, ha nem hervadt volna sebtén illy virító férfiusági életszakaszban enyészetre, áldás porainak! @.

Pest városában e' f. e. april. 1sőjétől jul. 1sőjeig, következőleg egy évnegyed alatt 744-en haláloztak meg, 's ezek közt 80—90 évü életkor közt 10zen, 90—97 közt ketten.

Első Ferencz gőzhajó Juliusban a' következő napokon indul utnak lefelé Gyórbul Pestre 13ikán és 31ikén; Pestről Zemlinbe 16ikán, innen felfelé vissza Pestre 21ikén 's Pestről Györbe 28ikán.

A N G L I A.

A' felsőház jun. 25dikén a' halálbüntetést némelly vétségeknél (u. m. hamisításnál, ló-juh- 's házi apróbblopásoknál) eltörlő billlel foglalatoskodott. Lord Eldon ellene vala a' billnek, mivel ő ugymond hosszas gyakorlatából (praxis) tudja, mi sokszor tartóztatá a' büntést a' halál-félelem vissza. Ellenben lord Dacre azt bizonyította be, hogy a' halálos büntetés gyakor divatúsága mellett sok csiny egészen büntetetlenül marad, mivel a' törvény kiszabja ugyan a' büntetést, de az esküttek (jury) csak igen ritkán mondják ki a' „bűnös“-t, 's az elítéltek közül is csak igen kevesen végeztetnek ki. Igy 1826—31ig, tehát 6 év alatt, csupa juhlopásért 935 halálos-ítélet hozatott 's e' sok közül csak 14 hajtatott végre. Ha, ugymond a' büntetés lágyabb, akkor az idézés 's bebizonyítás is könnyebb, bizonyosb. Ezen okokat sürgeté a' lordcancellár is (l. Brougham), és több példát hozott fel támogatásokra. Ezelőtt, ugymond, szinte közmondássá vált, hogy a' ki váltó (kereskedő)-leveleket hamisít, halál fija 's azt el nem kerüli; most csaknem szintolly bizonyos, hogy nem halál fia, 's a' halálbüntetést elkerüli. Ó tehát azt kérdi a' nemes lordoktól: valljon a' nyilvános, a' köz vélemény illetén változta után mind vagyonbátorságmind igazság-szolgáltatásra nézve nem tanácsosb e' a' halálbüntetést a' kitett esetekben eltörleni? Mi az ezt pótló lágyabb büntetéseket, névszerint a' deportatiót (száműzésbe vitelt) illeti, azokat nem olly nehéz kemé-

nyebb- 's ijesztőbbekké tenni, hanem ezen lágyabb büntetések mostani hiányos létökben jobbak, mint semmi büntetés, millyen a' nem teljesített halálfenyegetés. A' biztosságnevezés e' tárgyban máskorra halasztatott. Az alsóház, ugyanez napi ülésében, az irlandi reformbill néhány további szakaszát fogadja el; egyszersemind a' politikai célzatú processiókat (Irlandban) eltöltő bill másodsor olvasatott fel.

FRANCZIAORSZÁG.

A' cassatotörvényszék, ezen üdvösséges intézete a' francia polgári alkotmánynak, az ostromállapot által bekövetkezett állandó haditörvényszék nem illetőségét mondotta ki június 29dikén; mire 30dikán az ostromállapot egy királyi ordonnance által visszavétellett. A' belső miniszternek, ez ordonnanceot megelőző, tudósítása a' királyhoz eképen szól: Sire! Felsőged kormánya azt határozza, hogy az ostromállapot visszavételét Parisra nézve azonnal meg fogja rendelni, mihelyt a' cassatio-itélőszék a' hozzá érkezett appellatiók felett végezni fog. 'S valóban, miután reménylhetni, hogy nincs többé fegyver Parisban egyébként kezében, mint kik a' királyszéket, 's a' juliusi institutiokat szintolly vitézséggel mint hódolattal védelmezik; miután a' patantyusság, nemzeti őrcsapat, polytechnica iskola 's az alforti tanító intézet elosztatott, 's az ugy nevezett népegyesületek annyira jutottak, hogy lételöket a' nép előtt, melly felőlök hallani sem akart 's a' törvény előtt, melly őket rosszallá, egyiránt titkolák: ekkor már föltehető a' kormány Paris nyugalomához biztában, hogy mind a' közvélemény mind a' törvényes hatalom elég erővel bír e' nyugalom és csendnek továbblani biztosítására, 's azért önkényleg hajlott egész készséggel és bizodalommal adni ki kezéből a' rendkívüli eszközöket, mellyeket előbb a' törvénytől kölcsönzött. Ez vala szinte szándéka, midőn ma a' cassatotörvényszék ítélete bekövetkezett, melly több más királyi törvényszékek ítéletével ellenkezőleg, az állandó haditörvényszékek nem-illetőségét mondotta ki, a' fegyveres kézzel elfogott személyek ügyeiben. E' vélemény-különbözés arra határozza a' kormányt

szükségképen, hogy a' parisi 's nyugoti törvényhatóság iránt újabban kiadott utasításin változtasson. Mi a' rendkívüli igazgatóságot (administration) illeti, mellyet megtartani vagy letenni folyvást szabadjában áll, ezt ugyan, mint különben is szándéka volt, Parisra nézve leteszi, de, a' felforgó körülmények kívánságához képest, megtartja még azt a' nyugoti megyékben, hol sajnálva látná minden jó polgár, ha a' hivatalok hathatósága 's ereje meggyöngittetnék. A' fenytő-törvénykezést illetőleg, fontolóra veendi Felsőged kormánysszéke: van e ok, olly visszanyomó rendszabásokat kívánia az országos törvényhozóságtól, mellyekkel a' szabadság és nyilvános rend védelmeül a' fegyveres támadás ellen talán elegendőleg még nem bír? — Midőn ma az ostromállapot minden következményinek Parisra nézve véget vet a' kormány, önkényt megismeri mindazoknak bölcseségöket 's honszeretetöket, kik igen jól átláták, hogy a' nevezett rendszabások (az ostromállapot) által sem jusaik sem javaik sem szokásaik legkevesebb csorbulást sem szenvedtek, 's kik mind bizodalomok mind munkásságok által nyilván bebizonyíták, hogy ők a' kormány rendszabásiban szükségnél, mellyet az (a' kormány) épen nem okozott, 's ugyan azon rend principiuminak biztosításoknál egyebet nem láttak, melly rend egy contrarevolutios párt felett 1832 's 1830ban egyiránt győzött. Szerencsém van, Felsőgednek, a' f. évi jun. 6dikán kihirdetett ostromállapot visszavételét ajánlani, 's vagyok hódolattal Felsőgednek legalázatosb 's engedelmesb szolgája: pair és belső ügyi minister-statustitoknok *Montalivet*.

Midőn jun. 29kén a' cassatotörvényszék fenytő osztálya összegyűlt, hogy az ostromállapot által bekövetkezett haditörvényszék illetősége, legközelebb pedig a' haditörvényszék által halálra ítélt Geoffroy kérelme felett ítéletet mondjon, a' néptolongs az épület körül olly nagy volt, hogy midőn 11 órakor az ajtó megnyitott, a' berohant nép közül sokan helyszük miatt a' palota szobaira (statua) is felültek. A' törvényszék, *Bastard de l'Etang* előlülése alatt ökvüle még tizenegy tagból állott.

Merillhou nem volt jelen. Legelőbb Gilbert de Voisins beszélt mint tudósító Geoffroy kérelme iránt, 's miután ő az itt fenforgott fő kérdéseket kifejté, Odillon-Barrot szólamlá meg mint az elítelt Geoffroy ügyvéde. Mély csend uralkodott a' teremben, de ezt csakhamar a' forró részvétellel hallgató közönség zajló jóváhagyása 's élénk kifakadási követték. Nem írhatti le a' behatást, melyet a' következő szavak és helyek okoztak. „Tehát az urak, így szól Barrot ur, csak mindennapi, közönséges esetekben fognak ítélni, bírnak hatalommal 's megbizással? Ha egy gyilkosról, egy tolvajról van szó, kinél a' jury-lajstrom hibáson vitétt, akkor igen is, szabad az uraknak megsemmítni az ítéletet; de ha egy ősz, egy ifju, egy asszony állittatik kivételi törvényszék elibe, mivel az utcán valamit osztogatott, (mert ennél többet nem vallottak a' tanuk) — 's e' fiatal ember, ki maga egyedül maradt meg anyjának husz gyermeke közül — a' constitutiót hívja segédül, mely nem engedi, hogy más ítéljen felette, mint az illető tizenkét eskütt (jury), akkor ne legyen szabad neki az urak hatalmához akármely gyilkos, akármely tolvajként folyamodnia 's nincs neki mit tenni, mint lemondani és — meghalni! Ezen kívánat megalázza az urakat, megalázza 's kétségbe ejti az országot. 'S csakugyan igaz volna tehát, hogy a' constitutio megsértése ellen az urak hatalma semmi törvényes kezességet nem ad? Midőn a' halhatlan emlékezetű nemzeti gyűlés (1789) minden garantiát előszámolt, melyre a' polgár számat tart, akkor e' garantiák védelméül alkotá a' cassatioudvart. E' nemes hatóság kezkesedik practice minden institutioinkért. — Vagy talán általában minden institutio csak írott papiros, melyet a' haditörvény zugba vet, egy sergent elszakaszt? Oh, akkor a' constitutio csak vakítvány, csak kelepce, rosszabb az önkénynél, mely magát kivallja. Uraim, ha én azon pillanatban, midőn itt szólok, a' katonatörvény kardja alatt állok, ha magok az urak csak e' katonai törvénykezés kegyelme 's magas türelme által foglalnak itt széket, mellyről az által elűzethetnének, 's ha az ember illy országos állapotról tovább

gondolkozik, nem kell e minden legalitas (törvényesség) iránt Franciaországban kétségbe esnie? nem kell e felhagynunk azon reményel, hogy valaha végét lássuk azon szó 's igéretadásnak és meg nem tartásnak, mellynek annyi példáját értük meg a' legközelebb lefolyt évnegyvened óta? Im a' (nemzeti) Convent (1791) decretumot hozott a' „polgár jusai“ tiszteletben tartatásokról, 's nyomban ezután különös (special) törvényszékeket állíta; a' Directorium (1795) nyilván kimondá a' törvényesség (legalitas) szentségét, 's mingyárt ezután számos kivételi törvényt szabott, a' Consulatus, a' Császárság noha mind a' kettőt csak a' törvény teljesíthetése 's tiszteletben tartatása alkotá, ugyan ezen törvényeket katonai biztosságok által szegeté meg. A' restauratio noha megígérte, hogy a' polgárok természeti birájak elől nem fognak elvonatni, fentartá magának prevotalis (katonabirói) székeket állíthatni; 's később az egész törvényalkatot felforgatá. Végre azt kelle megérnünk, hogy a' juliusi kormány (1830), mely a' törvényben helyezé üdvét 's dicsőségét, szánandó tanácslatok által elcsábítva, magát 's az országot törvénytértek és erőszakoskodás örvényeibe hagyá ragadtatni. Ez kimondhatlanul szomorú. Ha nem tehetnek az urak igazságot, ha igaz az, hogy nincs többé törvényes eszköz, mely egy inconstitucionalis törvényszék által halálra ítélt polgárt védelmezzen, akkor födőzzük gyásszal arczinkat el, akkor kétségbe kell esnünk az ország, Franciaország felett.“ — Ezen beszéd után a' széki főügyvéd, Garterpe ur szólott Geoffroy cassatiokérelmét visszavetetni kívánván. A' bírák visszavonultak 's két órai titkos tanácskozás után a' teremben (szála) újra megjelenván, az előlülő az itt következő nevezetes ítéletet olvasá fel: Megfontolván, hogy sem a' charta, sem más utóbbi törvény az ostromállapotról szóló régibb törvényekkel 's decretumokkal nem foglalatoskodik; hogy ezen régibb törvényeket 's decretumokat teljesíteni kell, a' mennyiben azok a' charta betűszerinti értelmével nem ellenkeznek; megfontolván a' VIII. év (1800) ventose 27ki törvénye 77dik 's a' IV. év

(1796) messidor 22ki törvénye 1s6 cikkelyeit, 's összevetvén ezekkel a' charta 53dik cikkelyét, melly imígy szól: „Senkit sem szabad természeti bírása elől elvonni“ 's az 54ket, melly ezt mondja: „Következőleg nem szabad semmi rendkívüli törvényszéket bármi név alatt is állítani,“ továbbá ugyancsak a' charta 56ik cikkelyét, melly így szól: „Az esküttek széke (jury) megtartatik“ 's a' 69diket, melly az esküttek illetőségét politikai vétségekre is kiterjeszti; ugyszinte az 1830 octob. 8iki törvényt, melly a' most említett cikkely következetében ezen politikai vétségeket közelebb meghatározza; megfontolván az 1811 dec. 24dikén költ decretum 103dik cikkelyét illy szavakkal: Minden ollyas vétségekre, melyekről az elítélést a' katonai kormányzó (gouverneur) vagy vezér (commandant) a' rendes törvényszékekre nem bizhatónak véli: katonai bíró (prevôt militair) állittatik 's a' szokott törvényszék helyét katonai foglalja el; megfontolván, hogy e' cikkely a' constitutionalis charta fenidézett cikkelyeivel, azok szelleme 's betüértelmével meg nem egyeztethető, 's hogy a' katonatörvényszék nem rendes törvényszék, kivévén 's csak azokra nézve, kik katonák, vagy katonákhoz hasonlatosak (assimilirt), következőleg, hogy a' katonatörvényszék rendkívülivé válik, mihelyest ollyasokra terjesztik illetőségét, kik nem katonák; végre megfontolván, hogy Geoffroy se katona, se katonához nem hasonlatos, 's hogy még is a' parisi második katona (v. hadi) törvényszék közvetve a' maga illetőségét Geoffroy ügyében kimondá 's abban ítéletet is hozott, következőleg hatalmán túl lépett 's a' constitutionalis charta 53 és 64dik cikkelyeit megsérté: tehát cassálja 's megsemmisíti a' cassatioszék a' Geoffroy ellen intézett egész pörfolyamot (procedurát), 's mindent a' mi abból következett, névszerint a' reá (jun. 18dikán) kimondott halálos ítéletet; Geoffroyt zár alatt, további pörfolyam végett a' parisi szokott törvényszék nyomozó bírósága elibe utasítja, 's ezen ítéletének az említett halálos ítéletet hozott törvényszék jegyzőkönyvébe iktatását meghagyja.“ — —

A' parisi két haditörvényszék ugyan ez

nap (jun. 29) tartá utolsó ülését 's többet fegymunkára (Zwangsarbeit) egyet halálra ítelt. De a' cassatioszék jun. 30dikán ismét összeülvén valamennyi eddig hozzá hivatkozott ítéletet megsemmisíté 's a' pörbeidézteket a' szokott, rendes törvényszékekhez utasítá.

A' párisi oppositiobeli ujságok örömdaldalmokat üllik a' cassatio törvényszék feljebb kijelelt ítéletén. Csak a' Journal des débats (utóbb ministeri szellemű) szompolyog 's azt hiszi, hogy a' parlament nyomban össze fog hivatni. —

Caro, chouan-vezér. kegyelemhez folyamodása visszavettvén Rennesben kivégeztetett.

Gen. Lafayette egyik barátjának azon kérdésére: ha igaz e hogy ő (a' general) jun. 5dikén egy pózna hegyére függesztett vörös sapkát, mint a' revolutio 1792 és 3iki véres időszaka példázatát tündökfüzérrel (immortelle) koszorúzott meg? azt feleli: hogy ez csupa dőre költemény és hazugság. 'S miután a' jun. 5dikén történeteket csak egy szánandó félbeszakasztásnak nevezé, mellyel Paris 100,000ekből álló hazafiui lakosságának nem vala semmi köze, levelét következő szavakkal végzi: „Ha én magamat az 1792 és 93iki vérengző fürtelem 's véres erőszakoskodásnak, mellynek azon időben a' vörös sapka lön symboluma, némi hatással 's dicsóséggel szögeztem ellene: szintolly kevésbé hajlottam én meg azon különféle, contrarevolutioi bitorlások előtt, melyek egymást váltogatva, az 1789ben kivivott szabadsággal élést hátráltaták. E' szilárdság (Festigkeit) 's állhatatosság az én 56 esztendőös politikai pályámon már maga is elég protestatio azon újabb rendszer ellen, melly miután egy utczai támadást ötvenszerte nagyobb erővel elnyomott, annyi, őt megelőzőt, kormányok törvénytelen ségühez 's immoralitáshoz nyult csak azért, hogy elduló munkáját a' juliusi revolutio elvei 's köteleztetési ellen folytathassa. De ezen revolutio (a' juliusi t. i.) megcsalatott reményink mellett is, végrendeltetésit 's az én életem egész kivánságát befogja tölteni! — —

A' Courrier Français szerint Nimesben, a' seminariumot 's püspöki lakot jun.

19dikén kifürkészték. A' Nouvelliste állítja, hogy egy előkelő asszonyságot (a' berryi hgnét) keresték ott, de nem találták.

OLASZORSZÁG.

Ancona jun. 25dikén. A' tegnapelőtti posta hozá meg hozzánk az átokbullát. Az abban említett rendetlenségekről mi itt semmit sem tudunk, 's ennek kell tulajdonítani, hogy a' liberalisok a' bullát fel sem vették, a' papalínik (pápapfélék) pedig rajta boszorkodtak. E' szerint a' bullának épen nem volt azon fogantaja, mellyet talán a' romai udvar várt, 's nyilván kitetszik abból, mi ferdén tudósíták Ó Szentségét ministerei. Itt folyvást a' legszebb csend és nyugalom uralkodik, mellyet az ünnepélyes gyülekezetek épen nem zavar-
nak meg; olly igaz az hogy a' hol erkölcsi-
ség van, ott nincs anarchia.

Bologna, Jun. 25dikén, u. m. hétfőn szögeztetett itt a' nagy templom ajtajára fel azon bulla, mellyel XVI. Gergely különbség nélkül mind azon alattvalóit sújtá, kik az ő főurasága (soverainité) ellen szóval vagy tettel támadtanak. Lehetetlen azon neheztelést leírni, mellyel Bologna lakosi ezen, a' jelen században hallatlan, bullát fogadák. Kétségkívül kevés vagy semmi hasznót sem fog ezen egyházi fegyver a' világi zivatarokban hajtani, de borzasztó lehet annak következése a' délibb (egyházi) tartományokban, hol a' pór-nép rablásra 's gyilkolásra vélendi magát felzabadítottanak, hogy az anyaszentegyházért boszut álljon.

Mária Luíza uralkodó főherczegasszony a' parmai kormánybiztossághoz a' következő irományt utasítá Triestből jun. 6dikáról: Minthogy igen is bizonyos, nyugtalanító híreket kaptam szeretett fiamnak a' reichstadti hgnek egészsége felől, melly hírek az én anyai szívemet mélyen megszemoritották: tehát elhatároztam magamat néhány nap mulva innen egy időre Bécsbe mennem. Birtokimból távollétem a' lehető legrövidebb idejű lesz, 's azért a' statusügyek vitelére általam addig is kinevezett kormánybiztosságnak csak azt kötöm szívére, hogy megjövetemig hatalmát 's munkásságát szeretett alattvalóim javára szintazon buzgalommal 's ügyekezettel

gyakorolja, mellyel eddig is a' reá bizott kötelességekben eljárni szokott. Marie Louise. Az uralkodó főherczegné azóta jun. 19ikén Bécsbe megérkezett, a' viszonzlátás közte 's enyészetre hanyatló fija között szivszaggató, leirhatatlan volt; magok a' legutólsó szolgák, kik csak távolról valának a' gyászjelenet tanúji kócsolt kezekkel, könnyező szemekkel bolyongtak a' palota folyosóin fel 's alá.

NÉMETORSZÁG.

Frankfurt, jun. 28ikán. Az új törvény, melly a' város által a' nyilvános, politikai gyülekezetek ellen nem sokára ki fog hirdettetni, nem olly kemény és szigorú, hogy azt megkerülni ne lehessen. Többi közt meg van benne engedve az olly gyülekezetekhez járulás, mellyek olly statusokban tartatnak, hol t. i. az illyes gyülekezetek nyilvánosan megvannak engedve. Minthogy tehát a' szomszéd kurhessi statusalkotmány egy saját cikkelyt foglal magában, melly a' politikai közlekedés végett teendő egyesületeket megengedi: ennélfogvást igen jó alkalmok esik a' Frankfurtiaknak, gyülekezetiket a' csak félóránnyira fekvő hess városkába, Bockenheimba, által-
tenni.

Frankfurtból írják, hogy ott Andreä nyomtató-intézete, melly a' német szövetségi gyűlés actáit 's protocollumit szokta nyomtatni, hétfő, u. m. jun. 25dike óta szint ezekben erősen foglalatoskodott. De mi lehet ezen új protocollumokban? annál kevesebbé tudhatni még, mivel a' szedők 's nyomtatók munkája mély hallgatási parancs alatt 's bezárt ajtóknál történik.

TÖRÖK BIRODALOM.

Serajevot jun. 5dikén foglalák el a' győzdelmes nagyuri csapatok, Mahmud vezér basa azonnal napi parancsot ada, melly szerint kemény fenyték alatt tiltatik a' zsákmányzás, vagy bárminemű sértésök a' város lakosinak. Husseinbég felköltségi vezér hollétéről semmit sem tudhatni, de az bizonyos hogy seregei a' majus 28 's 30iki véres csaták után elszéledtek vagy lekonzoltattak. A' Bihach városiak hallván a' császári sereg győzdelmét és Serajevohoz közelgését, valahára (mint eddig ingadozók) szabad utat engedtek

magokhoz a szultán követinek, kik már régóta határok szélein várak bebocsáttatásokat; ezt valóban szerencsés jelnek tekinthetni egész török Croatiaranezve, mivel Bibach fő erőssége 's városa lévén, az egészre igen nagy hatással bír. Jun. 9iki hírek szerint a' maradék felköltség Livnó várába vonult vissza, hol ama' híres Firdus kapitány vezérlése alatt végcsepverig szánták el magokat védeni. 10iki hírek szerint pedig Herzegovinából sergestül tódnak a' magyar tartományokba, nem lévén képesek ügyöket tovább oltalmazni. Ozmanbég 's Ibrahim Xinovich mostari aga követőkkel Gliubuschiba vonultak, honnan mint rebesgetik Dalmatiába szándékoznak menekedni; ha ez való, ugy kevés idő alatt Herzegovina csendes lesz, 's helyre áll a' kívánt rend, nyugalom, 's biztosság. —

A M E R I K A.

Az egyesült szabad statusok előlölője tudósítá a' congressust: hogy a' statutitoknak ajánlatára az egyesült statusok kikötőibe érkezhető portugáli hajók ezentul a' tehervámtól (Tonnengeld) mentetnének fel, mivel ugyanez rendeltetett Portugáliában is az egyesült statusokiakra nézve.

Veracruz maj. 12dikén: „E' hónap elsőjén egy hírkövetet (parlamentair) küldé general Calderon a' városba a' congressus egy decretumával, mellyben bocsánat hirdettetik az itteni támadás fejei 's tiszteinek olly feltétel alatt, hogy ezek a' republica határin tul menjenek 's abba négy esztendő leforgása előtt vissza ne térjenek. Ezen idő alatt a' hadnagyok és kapitányok fizetésök felét, a' főbb tisztek pedig harmadát fognák huzni. A' lázadásban elesett (támadó) katonák' özvegyi 's árvái a' szokott pensióban részesülnek. Aláírták e' decretumot a' képviselőkamara praesidense (Castillero), és titoknoka (de Viga y Cosio); a' senatus előlölője (Verdugo) és ti-

toknoka (Joseph Justus Corro). A' hirvivő bévezettetvén, a' decretumot áltadá, 's a' tanakodás felette azonnal elkezdődött. Néhány óra mulva azonban az a' válasz ment, hogy Santanna és társai a' ministerium-változtatást tovább is sürgetik. Alig ment vala e' válasz, azonnal megszólaltak ismét a' várfok állgyui. Más nap ismét ujra összegyűlvén a' haditanács, azt végzé, hogy minden nótelen Spanyol, ki a' mostani ministerium alatt jött Veracruzba, a' városból tiltassék ki. Maj. 5 és 6dika közti éjjel general Calderon (az ostromló kormánysseregek vezére) is elkezdete lövetni a' várast. Kevés óra alatt 400 nagy golyó 's 86 bomba és gránát röpült a' városba, több embert megölt 's rettegést gerjeszte a' lakosok közt. Más éjjel a' bástyák 's kaszárnyák lövettek 's ismét ontatott vér. Majus 10 és 11dikén megujult a' tűz, melly még ma is (12dikén, reggeli 11 órakor) folyvást tart. A' lakosok felette csüggedtek, de az órizet ugy látszik inkább a' vár omladéki alatt akar temetkezni, mint magát megadni. — Ez a' mi helyzetünk.

ELEGY HIR.

Berlin szomszédjában Jun. 16dikán kezdék a' löversenyt, a' pálya 4 angol mérföld 's a' nyertesek azt öt percz (minutum) alatt futák meg. Az első királyi díjt, egy háromezer ezüst tallerra becsült telivér kanczát, Neumann nevü birtokos nyeré.

Pénzfolyamat:

Bécs (Julius 10dikén) közép ár:	
Státus 5 pC. kötelezőlev.	87 $\frac{1}{4}$ p. p.
— 4 pC.	76 $\frac{1}{4}$ — —
— 1820diki nyeres. kölcsön	177 — — —
— 1821diki	— — — —
Bécs vár. 2 $\frac{1}{2}$ pc. banko kötel.	47 $\frac{1}{2}$ — —
Az udv. kam. 2 $\frac{1}{2}$ perCnt kötel.	— — — —
Bank-actiák v. részvények darabja	1133 $\frac{1}{2}$ — —

A' gabonának pesti piaczi ára Julius 13dikán 1832.

Pozs. m. vtó. gar.	legjobb	közepszerű	csekélyebb	Pozs. m. vtó. gar. †	legjobb	közepszerű	csekélyebb
Tisztabúza	146 $\frac{1}{2}$	126 $\frac{1}{2}$	113 $\frac{1}{2}$	Zab	36 $\frac{1}{2}$	33 $\frac{1}{2}$	32
Kétszeres	93 $\frac{1}{2}$	86 $\frac{1}{2}$	—	Köles	—	—	—
Rózs	53 $\frac{1}{2}$	52	50	Köles-kása	—	—	—
Árpa	44	42 $\frac{1}{2}$	41 $\frac{1}{2}$	Kukoricza	48	46 $\frac{1}{2}$	44 $\frac{1}{2}$

Szerkeszteti Helmeecz. — Nyomatja Landerer.